

ኸቡራንን ኸቡራትን አንቡብቲ፡አብ ዝሓለፈ ግዜ ብዛዕባ፡ እቲ ኣዚዩ ፍሉጥን ወርይን በዓል ሞያ ዓውደ ሰብኛ ዝኮነ አልቤርቶ ፖለራ ሓጺር ጽሑፍ ናባኩም ኣቅሪቦ ኔሪ ኢዩ።ኣጋጣሚ ኮይኑ ካብቲ ብዛዕባ አልቤርቶ ፖለራ ዝቐረበ ጽሑፍ ኪምላእ ዘለዎ ነጥብታት ምስ ተዘርግሐ ትዝ ዝበለኒ ነገር ተፈጢሩ ኢዩ።

ብተወሳኺ'ውን፡ ኣብ'ቲ ምስ ሲሞኔታ ፖለራ ኣብ ዚገበርናዮ ሓጺር ወግዲ፡ ብዛዕባ ደቁ ኣድሂቡ ኣብ ዚዝረብ ይኹን ዚጸሓፍ ነገራት፡ ክእረም ዘለዎ ነጥቢ ኣውሲኣትላይ ኢዩ።ንሱ ከኣ፡ኣብዝሓ ጸሓፍቲ ወይ ኣብ ታሪኽ ዝግደሱ ወኸፋት፡አልቤርቶ ፖለራ፡ነቲ ዝሞተ ወዱ ጥራይ ስለ ዝፈልጡ ወይ ድማ ብዛዕባኡን ብዛዕባ ሞቱን ሓበሬታ ስለ ዝረከቡ፡ናቱ ክጸሓፍ ወይ ክዝረብ ምስማዕ ልሙድ ኮይኑ ምህላወ ኢዩ።እቲ ጆርጅ ዝበሃል ወዱ፡ንዓይ ኣብ ምጽሓፍ ብዘጋጠመኒ ጌጋ፡ 'ጂርጅ' ተባህሉ ሰፊሩ ከም ዘሎ፡እቲ ጽሑፍ ብዚተለጠፈ ኣስተውዒለ ኢዩ።ብዝኮነ ተኣሪሙ ክንቡብ ብኸብሪ ይዕድም ኣለኩ።

ሓበኛ 6 ወሉዳት ከም ዚነበርዎ ተሓቢረ ኣለኩ ኢዩ።

ኣብቲ ቀዳማይ ክፋሉ ከምዚ ክብል ሰፊሩ ኔሩ ኢዩ። “አልቤርቶ ፖለራ፡ብዕለት 8 ታሕሳስ 1873 ዓ.ም.ፈ፡ኣብ ሃገረ-ኢጣልያ፡ኣብ ሉካ ትበሃል ዓዲ ተወሊዱ፡ብዕለት ሓደ ወርሒ ነሓስ 1939 ዓ.ም.ፈ፡ኣብ ከተማ ኢሥመራ፡ ካብዛ ዓለም ብሞት ዚተፈለየ ወናም በዓል ዚናር-ሞያ ዝኮነ ጸሓፍን ተመራማርን ዓውዲ ስነ-ሰብኛ ኢዩ።

ኣቦ ሓደ ወልድ ምኻኑ ዚዛረቡ ኣለዉ ኢዮም።ብፍላይ ንጆርጅ ፖለራ ገሊጾም ዝዛረቡ ምህላዎም ኣስተውዒለ ኣለኩ ኢዩ።”

እንተኮነ፡ካብ ቤትሰቡን መቐርቡን ኮነ ካብ ተመራመርቲ ዓውዲ ስነ-ሰብኛ ዝኮነ ጣልያናውያን ከም ዚረከብኸዎ ተኮይኑ፡ ካብ ክልተ ደቂ

እታ ሓንቲ በዓልቲ ቤቱ ኣብ ከረን ዝተፋለገ ኪትከውን ከላ፡እታ ሓንቲ ድማ ኣብ ዓዲ-ወግሪ ወሲዱ ዚወለደላ ኢዩ።ወነሽ ኣርኣዶ ኣብ ከረን፡ኪዳን ምነሊ ኣብ ዓዲ-ወግሪ ኢዩን ኔረን።ኣብ ኣጋ ሞቱ ተመርዕዩ ምንባሩ ዚሕብር ሓበሬታ ረኺቦ ኣለኩ ኢዩ።ብዝኮነ እዚታት ኣብ ዝቐጽል ግዜ ኣስፊሐ ኪገልጸ ክፍትን ኢዩ።

ሲሞኔታ ፖለራ፡ ኣብ ወግዕና ከምዚ ኢላትኒ ኔራ ኢዩ። “ተስፋ እገብር፡ኣብ ልዕሊ ኣልቤርቶ ፖለራ ጽቡቕ ጡብላሕታ ክህልወካ።ዝረከብኸዎ ዘበለ ሰብ፡ብዛዕባኡ ከዕልለኒ ከሎ፡ 'ፖለራ፡ዓቢይ ሰብ ምንባሩ ኢዩ'፡እቲ ዚገበር ኣስተዋጽኦ ጽቡቕ ምኡኑ ዝሕብር ኢዩ።...”፡ ሲሞኔታ፡ምስ ናይ ቐረባ ቤትሰባ ዝኮነ፡ፒረ ኣንጀሎ ፖለራ ኣብ ኢዱ ዘሎ ጽሑፋት ክረኽብ መገዲ ጸራጋትላይ ኣላ ኢዩ። ንግድ ሓቂ ኣበርኸቶ ኣልቤርቶ ፖለራ ብዙሕ ኣየካትዕን ኢዩ ዝብል እምነቶ ኣለኒ።

ኣብዚ ናይ ኣልቤርቶ ፖለራ፡ኣድሂቦ ዝሓንጥጥክዎ ጽሑፍ ኣንቢቦም፡ብዙሓት ጉዳሳት ሰባት ከስፍሖን ከዕምቆን ሓቲቶሙኒ ኣለዉ ኢዮም።ኣብ ኢደም ዘሎ፡መጽሓፍቲ ከም መወኸሲ ክጥቐሙ ኮነ ቐዳሕ ክወስድ ተደልዮ፡ርሑብ ዕድል ከም ዘለኒ ዝገለጽኩምላይ ብልቢ ኤመስግን ኢዩ።

ብፍላይ ድማ ኣቶ ሃብተኣብ ተኸለ፡ኣቶ ሓጎስ ፍስሃ፣ ቀሺ በዩነ፣ መንእሰይ ይርጋ፣ሰኣሊ ፋናዮ ኣብራሃ፣ መሃንድስ ሃይለ ተጠምቀን ወዘተን ብፍናን ይኹን መጽሓፍትን ጽሑፋትን ኪውከሱሉ ዝገበርኩምላይ ይኹን ትገብሩላይን ዘለኩም ደገፋት ብልቢ ኤመስግን ኢዩ።

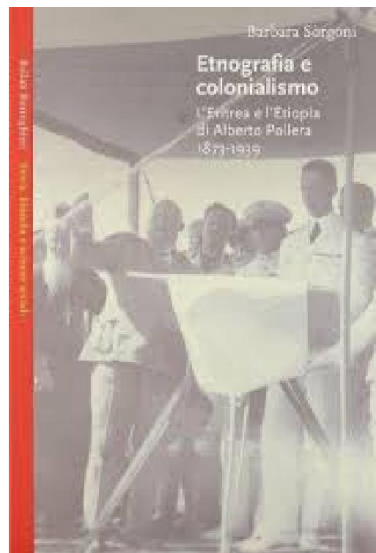
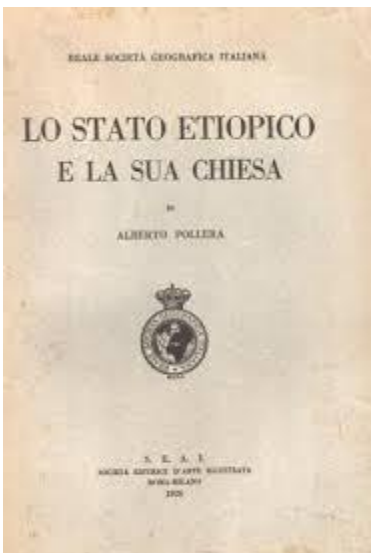
መሐዘይ ዶ/ር አውሮራ ማሳ ኩነ መታዓብይተን ሓፍተይን ሳራ ኣብራሃ ድማ ንኩሉ ሰናይ ግብርክን ምትሕብባርክን ልባዊ ምሥጋና ኤቕርብ ኣለኩ። ምስ ፕሮፌሰር ባርባራ ሶርጅኒ ዝደለክዎ ርኽባትን ጠለባትን፡ ንዳራ ክብርን ክዓዝዝን ተራኽን ዘይነጻቕ ኢዩ።

ፕሮፌሰር ባርባራ ሶርጅኒ ከኣ፡ከም ሓንቲ ምህርቲ ስነ-ሰበኛ ይኹን ኣብ ጉዳይ ኣልበርቶ ፖለራ መጽናዕታት ከም ዚገበረት ወኽፍ መጠንን፡ንሓጋዚ ተራኣን መወኸሲታታን ኣኽብሮታዊ ምሥጋናይ ወሰን የብሉን ኢዩ።

ኣልበርቶ ፖለራ፡ሓሚሙ ናብ ቤተ-መድሓኒት ኩነ መካነ-ሕሙማን ኪመላለስ ከሎ፡ንድሕሪት ተመሊኾም ዚዝክርዎ እኒ ግራዝማች ጸጋይ ሓጎስ ኩነ ሹምባሽ ተስፋይ ንሓበሬታኹም ምስናይ ምሥጋና ክጥቕሙሉ ምኳነይ ክሕብር እፈቱ።

እኒ ወ/ሮ ትብለጽ ከኣ፡ጥልያን ኣብ ልዕሊ ደቂ ኣንስትዮ ዚገበሮ ዚነበረ ግፍዕታትን ምስርጥያትን ምሥናይ ግጥምታቱን ተዘኽሮታቱን ከተዋጋዓነ ዕድል ምግባረይ ይኹን ኪሰንዶ ምኽኣሊይ፡ከይዘከርኽዎን ከየማሰንኩኽን ኣይሓልፍን ኢዩ።

እንተላይ፡እቶም ኣብ ግዜ ጥልያን ቆልዑት ኮይነን ግብርታት ፋሽስታውያን ብዓይንክን ርኢኽን ኩነ ካብ ወለድኽን ሰሚዕኽን ነቲ ታሪኽ፡ንስለ ታሪኽ ቢልክን ዝጸወክናኒ ኩልኽን ኣዴታት ብልቢ ኤመስግን ኢዩ።

ኣልበርቶ ፖለራ፡ኣብ ህላወን ዕቤትን ቤተ-ንባብን መጽናዕትን ማእለያ ዘይብሉ ኣበርክቶ ገቢሩ ኢዩ። ብፍላይ ድማ፡ካብ 1932-1936 ዓ.ም.ፈ፡ካብ ዓድዋን ጎንደርን ድሕሪ ምምላሱ፡ኣብ ከተማ ኣሥመራ ዚተኸሎ ኣዚዩ ምዕቡል ቤተ-ንባብ ክሳዕ ቀረባ እዋን፡ኣብ ማሕበራዊ ስነ-ፍልጠትን ብፍሉይ ዘተኩሩ ብሕልፊ ድማ ኣብ ታሪኽ ዘድሃቡ ብርክት ዚበሉ መጽሓፍቲ ብምንባርም ብዙሓት ኣንብብትን ተመራመርትን ተጠቂሞም ኢዮም። ኣብ ካልእ ብቐሊሉ ዘይርከቡ መጽሓፍቲ ከም ልብካ ትረክበሉ፡ሃብታም ትሕዝቶ ዚነበሮ ክፍሊ ስነ-ግን መጽናዕትን፡ ምንባሩ ዘዕልሉካ ኣይሰኣኑን ኢዮም።

መንግስቲ ህግደፍ ነታ ቤተ-ንባብ ክዓጽዋ ይደናደን ምንባሩ ኩነ እቲ ኣቡኡ ዚነበረ ዘይተኣደነ መጽሓፍቲ ንጥቕሚ ሓፋሽ ከይውዕል ተሓሊኑ፡ብዙሕ እልበታትን ዕንቕፋትን ይግበር ምንባሩ ዓባይትን ምሁራትን ኪዛረቡ ትሰምዖ ጉዳይ ኢዩ።

“6 ዓመት ሙሉእ ወድ ሓበሻ፡ዳርጋ ብመግዛእቲ ሰይጣን ኢና ተገዚእና።...” ወለድና ይብሉን ይብላን ነበራ ክብላ ወ/ሮ ትብለጽ የወግዓካ ኢዮን። ኣዋልድ ከም ሕሱም ከፊእወን ኢዩ ኔሩ። ቀትሪ ቀትሪ ኣብ እንዳ ሓሰር ተሓቢኣን ይውዕላ ነበራ። ለይቲ-ለይቲ ድማ

ምስ ወርሒ ተዛሚድካ ኢዩ ኔሩ ማይ ምጉራትን ዕዮ ቤትን ዝስራሕ ዚነበረ።እዝን ወድዝን ናብ ሓለፍቲ ጥልያን መዓልታዊ ጥርዓን ሃይዲ ክሲ ይጥራዕ ኔሩ ኢዩ።ግን እዞም ኩሎም ጸሓፍትን ሓለፍትን ዚብልዎ ነገር ኣይነበረን።

እንዳ ቆንሱላ ኩነ ናብቲ ድፋዓት ሰራዊት ጥልያን ዚርከቡ ሓለፍቲ ጣልያናውያን፡ኣውያትን ማላትን ሕዝብና ደጋጊሙ ይንገርዎም ኔሩ ኢዩ።ነዚ ኢዩ እዉን ሓትነትይ፡ “ዳርጋ መግዛእቲ ሰይጣን ዝኮነ መግዛእቲ ጥልያን ኢና ተገዚእና ኢና።” ትብል ዚነበረት፡ ክብላ ንድሕሪት ተመሊሰን ኣብ ሓያል ሰልሚ ተዘኸር ኣትየን የውግዓካ ኢየን። ነዚታት ጣልያናውያን ጸሓፍቲ ዋላ ደሓ ግዜ ኣይጸሓፍዎን ኢዮም።ኣልቤርቶ ተኩነ ነዚ ኣይጸሓፎን ዚብሉ ኣለዉ ኢዮም።

ኣልቤርቶ ፖለራ፡ሓደ ካብቶም ጸያህያን ወኸፋት ምድረ-ሓበሻ ኢዩ።ኣብ ፈለቋ፡ ሕብረተሰብ ኤርትራ ብሓፈሻ እንተላይ ኢትዮጵያ ዝምስገን መጽናዕታትን ምርምራትን ብምግባር ታሪኽ ፍጹም ዘይርስዎ በዓል-ወዕለት ምጻኑ ኣየጠራጥርን ኢዩ።ነዚ እዉን ማንም ዝካታዕ ሰብ ስጋዕ ሎሚ እዉን ዳርጋ የለን ኪበሃል ይኸእል ኢዩ።

መግዛእቲ ቱርኪ ብሕስምነቱ እናሻዕ ይዝንተው ኢዩ።መግዛእቲ ጥልያን ከይተረፈ ብዙሕ ኣሉታውን እዉንታውን ነገራት ተባሂሉ ኢዩ።ምግዚታዊ ምሕደራ ኢንግሊዝ ከኣ፡ብገለ ሸነኹ ተመሰጊንሉ ኢዩ።ብገለ ከኣ ብሕሰሙ ተንኩሉን ሸርሕታቱን፡እምብዛ ተነጺጉን ተካዲቡን ኢዩ።

እቲ ናይ ትማሊ ምሕደራ ስርዓት ኃይለ ሥላሴን ደርግን ድማ፡ብገለ ኣካላት ከም መግዛእቲ ባዕዳውያን ብዙሕ ተጸውዮሉ ኢዩ።በቲ ዚገበርን ገይርዎ ዚበሃልን ይውዓሎ- ኣይውዓሎ፡ብነቕፍቱ ኣዚዩ ተናሺዩን ተቆናጺቡን ኢዩ።

ብብዙሓት ከኣ፡ ንእዉንታዊ ጎኑን ንሓባራዊ ምልፋን ዓሊሙ ብዚተገብረ ታሪኻዊ ተግባራትን፡ብብርዖም ገቢሮም ብዙሕ ግጥምታት ተገጢሞሉ፡ብዙሕ ጽሑፋት ተጻሒፍሉን ኢዩ። ‘ኩልንትናይ ንዓኺ’ ብዝብል ሓያል ወንን ሓቦን ደገፋዊ ዕጥቂ ተግጢቑ ሓያል-ቃልሲ ተካይድሉን ኢዩ።ብኣንጻሩ ደው ዚበሉ ድማ፡ብኩሉ-መዳያዊ ቃልሲ ኣብ ከተማን ኣብ በረካን፡ ‘ብዚመት ዓይንካ ኣይትተዓመት’ ከም ንህቢ ወፊሮሙሉ ኢዮም።ኣብ መወዳእታ ከኣ ተግዳቶሙሉ ኢዮም።

ግን እቲ ‘ኩሉ ጸገም ሃገረን ሕብረተሰብን እቶም ስርዓታት ዚፈጠርዎ ኢዮም።’ ዚብል መሪር ጻስጻስን ወፍርታትን፡ እቶም ስርዓታት ግዜኦም ምስ ኣከለ ብዝተፋነዉ፡ኣብ ሓደ ለይቲ ኩልንትናዊ መፍትሒ-ለውጢ ዝርከቦ ኣምሲልካንን ተመሳሲልካን ዚግበር ዚነበረ ዘይተኣደነ ወፍርታት፡እቲ ተግዳቶ ኢዩ ዚበለ ኣካልን ባእታን፡ኣብ ኮረሻ ስልጣን ሓንሳብ ብዚተረየዎ፡ንኩሉ እከይ ግብርታትን ሸርሕታትን ሕርሕራይ ገቢሩ ድግዲጊቱ ብምዕጣቕ፡ ኣብ ድቕድቕ ታኼላ ስርዓተ-ጠቕጣቕ ንሕዝብን ሃገርን ክሸምም ግዜ ኣይወሰደሉን ኢዩ።

በዚዩ እዉን፡ ከምቲ “ዝጨነቐ ጥንሰቲ ይእቱ!” ዚበሃል፡ኣብዚ ግዜ እዚ፡ብዙሕ ሰብ ናብ ድሕሪት ተመሊሱ ማህደር ታሪኹ ክፍትሽ ዚቕሰብ ዘሎ፡ሰነዓት ታሪኹ እንክድህስስ ከኣ፡ወዕለት እቶም ግዛእቲ ዚነበሩን በቶም ግዛእትካ ኢዮም ዚበሃሉ ዚነበሩን፡ “ናይ ሓቂ ዲና ገዛእቲ ወይ ድማ ገዛእትና ንብሎም ኔርና!” ዚብል ሕቶታት ኪለዓል ካብ ዚጅምር ዓመታት ኣቋጺሩ ኣሎ ኢዩ።

ምኽኒያቱ፡ብኩሉ መለኺዕታቱ፡እዚ ሕጂ ዘሎ ስርዓተ-ፍርድ ገምድል ዝኮነ ኣዚዩ ጨካንን ኣረማጌን ዝኮነ ስርዓት፡ ንግብርታቱን ወዲታቱን እንኺሓስቦን ከሰላስሎን እንከሎ፡ንሰማዒዑን ረኣዩኡን ዘገርምን ዘስደምምን ኮይኑ ደረኸቦ ብምህላዉ፡ ‘ዘመን ገበል ዝሃበካ ተቐበል!’ ዚብልዎ ኣብ ባይታ ርዩዕ ኩነት፡ ኮይንዎ ከም ዘሎ ብዙሕ ምስክርነት ብቕሊሉ ትረኸቡሉ ኢዩ።

መግዛእቲ ጥልያን፡ሰሪሑ የስርሓካ ኢዩ።እቲ ምሕደርኦም ዋላ’ኳ መግዛእቲ ባዕዲ ተተብሃሉ፡ግን ብዙሕ እዉንታዊ ፍረታት ኔርዎ ኢዩ።እዚ ሎሚ ዘሎ ከኣ ስሙ ግዜ ናጽነት ኢዩ፤ ግዜ ሓርነት!።ኣረ!! እናሓንሳብ-ሲ ‘ንፋስ ሰላም ዚነፈሳ፡ምዕባለ ዚወረሳ፡ሓርነት ዚከበባ፡ መጣዊት ብልግዕ ጸባ!’፡ሃገር ፈጠርና ኢና እናበሉ ይዛረቡላ ኢዮም።

እቲ ምንታይ፡ንሕዝቢ ብከብዱ ክሓሰብ ብምግባር፡ኪንዮ ከመይ ኢላ እዛ ግዜ ወጊሓ-ተምስይ ካልእ ከይሓሰብ፡ማእለያ ዘይብሉ እከይ ስርሓውቲ ተዓሚሙ ኢዩ።

ነዚን ወደዝን ኢዩውን፡ኣብዚ ግዜ እዚ፡ናብ ድሕሪት ተመሊስካ፡ንታሪኻን መንነትካን ኪትፈልጥን ከተጽንዕን ግድን መስርሕ ሕይወት ኮይኑዎ ዘሎ።ካብዘም መጽሓፍቶምን ጽሑፋቶም ከም መወኸሲ ዝኮኑ ድማ ኣልበርቶ ፖለራ ሓደ ኢዩ።ሸሕ እኂ ኣብ ፋሽስታዊ ስርዓት ዚነበረ ባእታ ተነበረ፡ግን ከም ዉልቀ-ሰብ ሓላፍነቱ ዚተዋጽኦ ሃብሮም ጸሓፍን ተመራማርን ምኳኑ ካብ ማንም ከቶ ኣይሰወርን ኢዩ።ታሪኹን መንነቱን ኣጸቢቑ ዘይፈልጥ ሕብረተሰብ ወይ ሕዝቢ ከኣ፡ንቕድሚት ጽቡቕ ገቢሩ ኪስጉም ፍጹም ኣይኸእል ኢዩ።

ኣብራሃም ብርሃነ
ይቕጽል...